

UN REPTE DE LA (SOCIO)LINGÜÍSTICA APLICADA: EL MODEL DE LLENGUA COL·LOQUIAL PER A LA COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

Josep Angel Mas i Castells

Universitat Politècnica de València

Resum: La diversitat de situacions en què s'utilitza la llengua en la comunicació audiovisual fa insuficient la divisió entre registre formal i informal a què solen limitar-se els materials d'orientació lingüística. Aquesta insuficiència es fa palesa especialment en les situacions informals, les quals abracen un llarg continuum que va, per exemple, des de l'entrevista a un famós al disseny de la parla d'un personatge il·lustrat en el guió d'una sèrie de ficció. Les aportacions de la sociolingüística, incloent-hi tant el variacionisme com l'anàlisi de les actituds lingüístiques, són fonamentals a l'hora de dissenyar propostes de model lingüístic. Cal subratllar que la importància d'aquests materials és cabdal en contextos de conflicte lingüístic com el de la comunitat lingüística de llengua catalana. Més encara en l'espai comunicatiu valencià, al qual es referix especialment aquest article, on les connotacions ideològiques que assoleixen determinades variants poden entrebancar qualsevol proposta.

Paraules clau: Comunicació audiovisual, variacionisme, actituds lingüístiques, model lingüístic.

Abstract: *The variety of situations where language is used in audiovisual communications renders the separation between formal and informal register, which normally employ the language orientation materials, inadequate. This inadequacy is highly evident particularly in informal situations, which embrace a long continuum ranging, for example, from the interview of a celebrity to the speech design for an illiterate character in a fiction series script. The sociolinguistic contributions, which include variationism as the analysis of linguistic attitudes, are crucial when formulating proposals for a language model. It should be stressed that the importance of these materials is crucial in contexts where linguistic conflict is present, as in the Catalan language community. This applies to a greater extent to the Valencian communicative space, which is the central focus of the present article, where the ideological connotations assumed by some of the variants can hinder any proposal.*

Key words: *Audiovisual communications, variationism, linguistic attitudes, language model.*

1. INTRODUCCIÓ

Un dels anomenats *llenguatges d'especialitat* més difícils de delimitar és, probablement, el dels mitjans de comunicació audiovisuals. En efecte, l'etiqueta tradicional de *registre/llenguatge periodístic* ha caigut quasi en desús en els darrers temps a causa d'aquesta dificultat. Perquè, per exemple, des d'una perspectiva diguem-ne,

també, tradicional, resulta complicat aplicar-hi una terminologia específica: el que hi podem trobar són els termes d'ús més general, menys especialitzat, d'altres camps. Des d'un punt de vista pragmàtic, la comunicació no té lloc, òbviament, entre especialistes en una determinada matèria.

No obstant això, es tracta d'un àmbit que requereix com pocs l'atenció d'una de les branques de la lingüística aplicada que no sempre es classifica així, tot i que com-

porta clarament el vessant descriptiu i la voluntat d'aplicació pràctica: la prescripció normativa i les orientacions d'ús correcte o adequat de la llengua. El repte que es planteja a qui vulga respondre a la crida és ben complex, ja que haurà de mirar de fer avenir les variades necessitats lingüístiques dels mitjans de comunicació amb les necessitats del model de llengua que mira de propagar-se, precisament, per mitjà d'aquests.

En les pàgines següents tractarem de fer un repàs d'aquestes necessitats, de vegades contraposades. Tancarem l'article amb algunes propostes d'investigació i d'actuació que no poden tenir una aplicació immediata, però que considerem que millorarien sensiblement la *representació* i l'ús de la llengua en la nostra comunicació audiovisual. En el sentit, sobretot, que ajudarien a superar determinades actituds que n'entrebanquen, encara, l'ús públic –formal o no, com veurem.

2. ELS MITJANS DE COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL COM A AGENTS DE NORMALITZACIÓ LINGÜÍSTICA

La importància dels mitjans de comunicació audiovisual (MCA) en la difusió de l'estàndard i en la normalització lingüística en conjunt es destaca d'una manera quasi unànime en els textos que s'hi refereixen. Fins i tot, s'hi pot trobar alguna afirmació categòrica que els atorga sense embuts el paper protagonista: “els mitjans audiovisuals són els principals agents de normalització lingüística tant en l'aspecte de l'extensió social en l'ús d'una llengua, com

en el de difusors de l'estàndard” (Vallverdú, 2000: 56).

L'extensió social s'aconsegueix, en primer lloc, mostrant *de facto* la possibilitat d'usar la llengua perjudiciada en una comunicació pública i formal, exemplificada especialment en els informatius. Però també mitjançant els espais de ficció, en “fer arribar a tota la comunitat lingüística la ficció d'un ús normalitzat de la llengua en tota mena de situacions”, ja que en casos com el nostre “la televisió no és tant un reflex dels models de llengua que funcionen normalment a la societat i que aquest mitjà difon, sinó més aviat una ficció d'una pretesa realitat normalitzada” (Castellanos, 1993: 14). És a dir: els MCA poden resultar fonamentals en el capgirament de determinades actituds que entrebanquen en l'ús social de la llengua, alhora que, amb el mateix fet d'emprar-la, l'expandeixen.

En el cas de RTVV, són ben conegudes les crítiques respecte de la manera com s'afronta l'objectiu normalitzador que no sols se li suposa, sinó que figura explícitament en la llei de creació de l'ens. Periòdicament es publiquen taules amb els reduïts percentatges d'ús de la llengua i apareixen escrits en premsa, signats per filòlegs, per polítics o per treballadors del mateix mitjà, criticant aquesta mancança, especialment observable en les hores de màxima audiència. Fins i tot, s'ha pogut dir que els usos que reflecteix la graella de programació de moltes setmanes responen més a un esquema diglòssic que no a una lluita contra els prejudicis: sovint la presència del valencià s'ha reduït als informatius i la programació infantil, mentre que el castellà és la llengua no sols de pel·lícules d'èxit sinó també de la

totalitat dels experts convidats a tota mena de tertúlies.

A falta, lamentablement, d'estudis de camp sobre la qüestió que es pogueren citar ací, assumirem aquesta visió negativa de la política lingüística de l'ens, que tan sols és matisada ocasionalment per alguna excepció que confirma la regla¹. Així les coses, seria ingenu, sinó contraproductiu, esperar un canvi dràstic en les actituds lingüístiques d'una població llargament instruïda en la diglòssia i el menysteniment cap a la llengua pròpia.

Pel que fa a la influència dels mitjans audiovisuals en la difusió de l'estàndard, cal dir que, en general, se sobrevalora en els treballs de caire més teòric. Tant en les prospeccions que es feien amb la posada en marxa de les cadenes autonòmiques (per exemple, Marí, 1990: 19) com en les més actuals: "La pervivència de la diversitat geolectal és indestruïble de l'equilibri de les varietats diatòpiques en els models de llengua dels mitjans de comunicació" (Casals, 2002: 48). La potència que s'atorga als MCA, per poc que es mire la vitalitat de les variants alienes als mitjans en altres llengües amb estàndards més antics i estesos, s'haurà de qualificar de desmesurada.

Però també hi ha autors que han qualificat de menor o secundària la importància dels mitjans en aquest punt. Per exemple, el mateix Vallverdú, que una mica més avant en el treball citat adés (pàgs. 64-66) situa les influències del grup propi per davant dels MCA en la configuració del

model de llengua dels joves i arriba a afirmar que aquests són *impermeables* al model de l'audiovisual. Potser ací el pèndol s'ha decantat massa cap a l'altre costat, especialment si tenim en compte que en el mateix fragment se subratlla la difusió de neologismes i l'augment del prestigi de la llengua com a avanços aconseguits gràcies a aquesta via de difusió.

Una altra de les matisacions al paper tan determinant dels mitjans de comunicació en el model lingüístic de la població apunta en un sentit diferent, per no dir oposat. Vegem la conclusió de Segura (2002: 585) pel que fa al parlar dels adults i dels ancians en el seu estudi sobre la penetració dels models lingüístics en la població del sud del País Valencià: "en aquests grups generacionals, els mitjans de comunicació, que són els únics que hi poden jugar algun paper, no tenen el poder de modificar la capacitat de realitzar formes normatives innovades en els seus lectes".

Siga com siga i amb les matisacions que es vulga, haurem de convenir que un mitjà de comunicació tan potent com és la televisió té alguna influència sobre el parlar de la seua audiència, com la té sobre altres aspectes del comportament, d'acord amb disciplines com ara la sociologia o la psicologia social. De més a més i per al cas que ens ocupa, tenim el conhort que un dels espais en què l'ús de la llengua ha estat constant des de la creació de RTVV ha estat el dels informatius. El més important per a la difusió de l'estàndard, d'acord amb

¹ En el moment de redactar aquestes línies s'estava emetent amb un cert èxit i en hora de màxima audiència la sèrie d'humor *Autoindefinitos*, que fins i tot s'ha venut a TV3. No obstant aquesta i alguna altra excepció puntual, es pot parlar d'una manca absoluta de planificació lingüística en aquest mitjà. La qual és coherent, d'altra banda, amb la política lingüística valenciana dels darrers anys, fins al punt que aquesta s'ha pogut descriure amb el terme *contraplanificació* (Montoya, 2006).

els teòrics. Ho expressava així Vicent Salvador (1990: 220):

Els informatius són, a més, un dels gèneres amb més rellevància sociolingüística dins el món dels mitjans de comunicació. És el més representatiu de l'ideal d'estàndard d'una llengua, la més pública de les seues varietats parlades i el més prestigiós dels estils orals. El públic, en un procés circular, es manifesta ultrasensible al llenguatge modèlic dels noticiaris, el qual esdevé així, com conclou Allan Bell, "el guardià de la llengua estàndard".

3. LA LLENGUA EN L'AUDIOVISUAL: ENTRE LA CORRECCIÓ I LA NATURALITAT

La relació dels mitjans de comunicació audiovisual amb l'estàndard i els models de llengua és estreta des de diversos punts de vista. Començant, pròpiament, pels inicis, perquè l'interès per l'estàndard oral sorgeix a partir del moment que els MCA, que són fonamentalment orals, comencen a emetre. Així es constata fent tan sols una ullada als materials de consulta que s'han elaborat per tal de donar orientacions per a l'ús de l'estàndard oral: sempre comencen fent referència a la necessitat que planteja l'ús de la llengua en aquest àmbit.

El consens és també general a l'hora de fixar les característiques bàsiques que es proposen per a aquest estàndard oral. Sens dubte, el tret fonamental que tots els autors consideren que hauria de tenir el model de llengua dels mitjans audiovisuals és la *naturalitat*, entesa com el grau màxim de proximitat entre la llengua del mitjà i la de l'audiència. Això respon, d'una banda, a la voluntat del mitjà d'afavorir tant com siga

possible la comunicació amb el públic, amb l'audiència. De l'altra, hi ha l'objectiu d'aconseguir la *identificació* del públic amb el mitjà, que interessa especialment les llengües en procés de normalització, com la nostra: és requisit indispensable perquè el model de comportament lingüístic tinga alguna influència.

Tenim, doncs, dos objectius més o menys confluents: el que sorgeix de la necessitat dels mitjans de comunicació d'aconseguir un model de llengua funcional i afavoridor dels seus objectius comunicatius i el que sorgeix de la necessitat de la llengua de crear i difondre el seu registre estàndard a través dels mitjans de comunicació. Com és lògic, el problema apareix quan hi ha divergències difícils de salvar entre aquests objectius. És a dir, quan es considera que les solucions proposades per a l'estàndard que es vol divulgar, partint de la normativa lingüística, poden entrebancar la relació entre el mitjà i la seua audiència.

L'origen d'aquesta dificultat d'encaixar les propostes de correcció lingüística en els MCA s'ha de buscar en el fet que la gestació de la normativa s'ha realitzat amb la vista posada de manera quasi exclusiva en la llengua escrita, tal com afirmen també tots els autors. De més a més, en una llengua escrita de connotacions marcadament elitistes, d'acord amb els cànons del Noucentisme, que va proporcionar les bases per a aquella normativització primera del català. El trasllat d'un model pensat i fet en i per a aquell context als mitjans de comunicació orals no podia ser sinó traumàtic.

En definitiva, el salt de la llengua als MCA significa el pas d'un conjunt d'usuaris de la normativa altament instruïts i meritò-

riament clandestins a tot el conjunt social, incloent-hi els *no parlants*. La popularització, la democratització si es vol, del model havia de comportar uns reajustaments tan lògics com esperables. I d'incidència especial en l'oral, per tal com es constata que qualsevol parlant es troba més predisposat a substituir una variant de la seua parla ordinària per una altra d'estranya a aquesta quan ha d'escriure un text que a l'hora de parlar. Tot un conjunt de circumstàncies que feia objectivament impossible un hipotètic estàndard oral sense més indicacions que les que s'havien fet per a l'escrit.

Convé subratllar que no han estat només els professionals dels mitjans els partidaris d'adaptar i fins i tot, si calia, de fer canvis en la normativa, sinó que s'hi troben al costat de nombrosos filòlegs. Per exemple, en l'obra ja citada ací, *La llengua als mitjans de comunicació*, Polanco (1990: 41), Casanova (1990: 105) i Lacreu (1990: 195) estaven d'acord a manifestar-se a favor de fer-ho així quan ho exigisca la *naturalitat*, l'ús fluid, espontani i interactiu de la llengua. Amb l'objectiu programàtic, deien, d'aconseguir una audiència fidel –la *identificació*– i sense *por* d'utilitzar la pròpia llengua en el mateix mitjà, creat *ad hoc* precisament amb objectius normalitzadors.

D'altra banda, l'extrem contrari fóra també ben contraproduent: si els parlants no atorgaren al llenguatge dels mitjans unes connotacions de qualitat, de model, la llengua minoritzada continuaria identificant-se exclusivament amb el registre col·loquial i els àmbits d'ús que li són propis. El creixe-

ment constant del ventall de situacions comunicatives en el medi audiovisual, sobretot en la direcció de la quotidianitat, ens situaria més prop d'aquest perill que no de la manca d'identificació.

Ara bé, hi ha alguns elements que actuen com a fre d'aquesta tendència: el caràcter públic que sempre hi té la comunicació i una mena de sinèdoque que consisteix a assimilar la llengua del mitjà amb la llengua dels informatius², d'acord amb la citació de Salvador de més amunt. Per tant, es podria dir que els efectes socials de l'equívoc són positius per a la difusió de l'estàndard, o fins i tot per a la seua mateixa existència i acceptació.

Però també en la bibliografia especialitzada es pot trobar l'assimilació. De fet, fins i tot s'ha utilitzat el context dels mitjans de comunicació com l'element definidor del concepte d'estàndard lingüístic: "Considerem que l'estàndard és allò que se sent i es llegeix als mitjans de comunicació de masses" (Navarro i Rull, 2000: 269). Cal remarcar que la intenció és purament instrumental, com a recurs per al desenvolupament d'unes idees concretes que en un altre moment es poden matisar. De fet, és el cas d'aquest mateix escrit: una vegada repassades les característiques generals de la llengua formal dels MCA, el veritable estàndard, passem a subratllar la importància que, al meu parer, tindria un model adequat i complet de llengua col·loquial.

² No oblidem que fins no fa gaire temps se'ls solia anomenar mitjans d'informació. L'augment d'hores d'emissió i, sobretot, la tendència dels mitjans a l'espectacle, han fet soterrar aquesta denominació. Aquesta *espectacularització* és deutora, sens dubte, de l'auge de la televisió, en la qual la tendència s'ha qualificat de *natural* (vegeu l'obra ja clàssica de González, 1999).

4. EL REGISTRE COL-LOQUIAL EN LA COMUNICACIÓ AUDIOVISUAL

Tot i l'àmplia gamma de situacions comunicatives que tenen lloc en els MCA, es pot dir que el registre col·loquial *pur*, el més informal, no existeix en els mitjans de comunicació. Altrament, no tindria sentit parlar de models explícits, atès que aquesta varietat es caracteritza per autoregular-se en l'espontaneïtat de l'intercanvi comunicatiu directe i immediat. Factors contextuals ben diferents del que podem esperar en els mitjans de comunicació, fins i tot en els programes on la llengua *aproximadament col·loquial* és esperable. Als efectes d'aquest raonament i a grans trets, hi distingirem entre els programes de participació de l'audiència (PPA) i els productes de ficció.

Si fem la caracterització amb termes propis de l'anàlisi de la variació funcional, haurem de buscar les diferències fonamentals en els factors *tenor* i *mode* respectivament. Mentre que en el col·loquial familiar el tenor interpersonal és prototípicament interactiu entre parlants que es coneixen i, per tant, el tenor funcional és informal, en els PPA s'eleva el nivell de formalitat a partir del moment que la comunicació sempre hi és pública. D'altra banda, el mode sempre és ficticiament espontani en sèries i programes de ficció, ja que els textos es poden revisar moltes vegades abans d'emetre's, la qual cosa fa que hi manquen els trets propis de l'oral espontani (Bordons i Font, 2000: 150).

Són molts els autors que, partint de la constatació que el que és propi dels mitjans és aquesta *representació* del col·loquial,

han demanat i demanen un model clar per a aquesta mena de *pseudoregistre* (per exemple, Polanco, 1990; Paloma, 1999; Lacreu, 2002). El que es reclama és un material molt més ambiciós que els comentaris una mica de passada sobre la no conveniència d'usar determinades formes lingüístiques en nivells formals que trobem en materials com el llibre d'estil oficial de TV3 (Televisió de Catalunya 1995) o la distinció entre registre formal i informal en l'oficiós de Canal 9 (Mollà, 1990).

Els materials específics de les nostres institucions normatives, les *propostes* de l'Institut d'Estudis Catalans (1999a, 1999b) i de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua³, satisfan aquesta necessitat d'una manera parcial: la diferenciació de registres en el grau d'acceptabilitat resultarà útil en la major part de programes de participació de l'audiència, però és ben insuficient en els espais de ficció. En els primers, el punt dolç entre naturalitat i correcció a què ens hem referit en l'epígraf anterior hauria de ser un *indicador de qualitat* de la llengua dels locutors. L'acostament màxim a la llengua de l'audiència en aquests espais en què s'hi interactua resulta fonamental per tal d'aconseguir aquella identificació amb el mitjà. La qual és ineludible, al seu torn, per als objectius de la normalització lingüística.

En canvi, per a la ficció hem qualificat d'insuficients tant els llibres d'estil com els materials de les institucions normatives. El motiu bàsic és que la diversitat de situacions comunicatives (fictícies) que hi poden aparèixer és potencialment la mateixa que en la *realitat*, entesa com la vida a aquest costat de les càmeres. Per exemple, hi

³ Es poden consultar al lloc web <http://www.avl.gva.es/>, apartat de "Publicacions normatives".

tenen cabuda des de converses grolleres a conferències, des de fanfarrons a eminenències. Tota una diversitat potencial de situacions que requereixen l'ús d'un ventall de varietats lingüístiques molt més ampli que la bipolarització formal-informal.

És evident que la diversitat afecta sobretot el conjunt de registres que queden sota el paraigua de la informalitat. De fet, en la ficció el valor de versemblança substitueix el de naturalitat i pot arribar fins i tot a esborrar el de correcció. Així, els registres reals i els representats podrien diferenciar-se tan sols en l'absència dels trets més característics de l'esponaneïtat, com s'ha dit adés. Sembla que aquesta és, en efecte, la tendència actual en el context internacional occidental, si més no en aquells productes de ficció amb una certa càrrega de realisme, en sentit ampli: els personatges hi parlen d'una manera ben semblant a les persones que representen.

Els exemples serien in comptables, especialment en el cas del cinema. Per posar-ne alguns, esmentarem l'anomenat cinema social o *free cinema*, amb Ken Loach al capdavant; el nou cinema mexicà i, per diversificar els gèneres, la pràctica totalitat de la comèdia espanyola actual. També es poden esmentar alguns casos més pròxims, com ara les pel·lícules de Marc Recha i Cesc Gay, on fins i tot es retracten situacions d'alternança de codi i de converses bilingües. Al costat d'altres, però, que dins una mateixa hipotètica intencionalitat realista, representen sistemàticament la parla de personatges sense formació lingüística incloent-hi variants desconegudes del vernacle.

A més, resulta més difícil de trobar-ne exemples clars en la ficció televisiva. Sens dubte, la causa primera és aquella extensió del model formal dels informatius a la resta de la programació que comentàvem més amunt, en una mena de funció difusora-didàctica de l'estàndard generalment assumida. En els mitjans que emeten en català caldria afegir-hi el plus corresponent a la normalització lingüística, que inclou la necessitat de superar el retard en la posada en circulació dels models lingüístics. I d'una manera encara més determinant, al meu parer, per les connotacions ideològiques que entrebanquen l'ús de determinades formes lingüístiques pròpies dels registres informals, com ara els castellanismes.

En el cas valencià, aquestes connotacions ideològiques assoleixen el grau màxim quant a intensitat i complexitat en el polimorfisme d'origen geogràfic. Lacreu (2002) ha pogut assenyalar fins quatre models lingüístics diferenciats d'acord amb el grau de proximitat al parlar vernacular, grau que se superposa ben sovint a l'eix ideològic dreta-esquerra i al nacional espanyol-valencià-català. No és aquest el lloc on detenir-s'hi⁴, n'hi haurà prou de subratllar-ho amb un parell d'exemples: l'un és el grau de virulència amb què alguns discuteixen, més que no debaten, determinades propostes de l'AVL; l'altre, més pròxim al fil expositiu, és que no deu ser casual que les adaptacions cinematogràfiques de les novel·les del valencià Ferran Torrent siguen un bon (contra)exemple de llengua col·loquial passada pel sedàs de la normativa, en el sentit que comentàvem dos paràgrafs més amunt.

⁴ He analitzat amb cert deteniment aquesta qüestió en Mas (2005; 2006). Lacreu anomena els models, de més a menys pròxim al valencià vernacle *secessionista*, *particularista*, *convergent* i *integracionista*.

5. PER UN TREBALL SISTEMÀTIC DE LA VARIACIÓ LINGÜÍSTICA ALS MITJANS AUDIOVISUALS

Si partim de la base que els MCA són actors fonamentals per a la normalització lingüística, es fa palesa la necessitat de planificació de l'actuació lingüística en aquells que, explícitament, pretenen contribuir-hi. En aquestes línies finals presentarem algunes propostes que considerem que poden millorar la tasca, tot basant-nos en les consideracions anteriors.

Aquestes propostes se circumscriuen a la qüestió del model lingüístic i, més en concret, a la manera de gestionar la variació lingüística al si dels MCA. D'altra banda, les mesures i les estratègies de promoció de l'ús han estat *sugerides* moltes vegades per part de filòlegs, institucions i personalitats compromeses en la recuperació de la llengua. Actuacions com ara reduir els costos de la publicitat en català, fixar la pauta de mantenir la llengua en converses bil·l·ngües o en definitiva, augmentar-ne el percentatge d'ús en les hores d'emissió –fins a l'efectivitat màxima de l'exclusivitat. Cal subratllar ja, tanmateix, que la planificació d'aquest tipus de mesures és condició *sine qua non* perquè les propostes sobre la forma tinguen sentit.

A ningú no se li escapa que en el cas de RTVV estem a anys llum d'aquesta situació, que no seria sinó el punt de partida del que plantequem ací: la consegüent planificació del model lingüístic. El primer pas de la qual seria una anàlisi a fons de les característiques de les diferents situacions comunicatives; el segon, estudiar les variants més adequades per a cadascuna. Tasca

complexa, sens dubte, però inajornable si volem fer avenir d'una vegada l'objectiu normalitzador amb la naturalitat pròpia del llenguatge dels MCA i amb la versemblança que exigeixen determinats productes de ficció.

A grans trets, es tractaria de dissenyar materials específics per a cada gènere audiovisual que incidiren en aquell aspecte del binomi *correcció-naturalitat/versemblança* que siga pertinent en cada cas. Les trets fites de la gradació podrien ser, *grosso modo*, els informatius, els programes de participació de l'audiència i els de ficció. En els primers, l'aspecte central ha de ser la correcció, tot i tendir cap a la naturalitat; en els segons, el pes va desplaçant-se cap a la naturalitat, tot i que sense abandonar mai el model (aquella mena de *col·loquial normatiu* a què ens hem referit); en els darrers, en canvi, s'hauria d'arribar a prescindir de la correcció quan ho exigisca la versemblança.

Aquesta proposta és, segurament, la més difícil de portar a la pràctica. Per començar, comporta un treball especialitzat de primer nivell i requereix d'uns materials descriptius de tots els tipus de variació lingüística amb què no comptem. O com a mínim, amb uns professionals del medi amb una gran capacitat d'observació de les maneres de parlar dels seus conciutadans. A més, seria ben contraproduent si no es *compensava* o contrastava amb un estàndard impol·lut en una quantitat considerable de programes de certa formalitat –que requeririen també una elevada formació lingüística dels locutors. Però els beneficis serien grans amb el que es guanyaria en

grau d'identificació amb el mitjà i amb l'atractiu d'una llengua viva, dúctil i diversa.

Per als PPA (des d'entrevistes als anomenats *talk-show*), allò fonamental hauria de ser aquesta preparació lingüística intensiva. El punt dolç entre correcció i naturalitat no és gens fàcil d'assolir i les conseqüències d'inclinar massa la balança d'un o de l'altre costat són evidents: d'una banda, distanciaments dels parlants respecte del mitjà;

de l'altra, *col·loquialització* i desprestigi de la llengua. Vist així, el treball en aquest *col·loquial normatiu* hauria de ser un dels objectius centrals dels estudis de llengua –aplicada– inclosos en els plans d'estudi dels futurs professionals i dels cursos de perfeccionament que organitzen els mitjans amb recursos i *voluntat*.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Bordons, G. i D. Font. (2000). "El guió dramàtic: un model de llengua escrita i oral als mitjans de comunicació", en I. Creus i altres (2000) (eds.), *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida: Pagés.
- Casanova, E. (1990). "Elements per a una proposta lèxica", A. Ferrando (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València: 101-148.
- Casals, D. (2002). "El valencià en el model de llengua de les emissores de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió", en E. Casanova, J. Martí, i A. Saragossà (eds.), *Estudis del valencià d'ara*, València: Denes.
- Castellanos, J. A. (1993). *Manual de pronunciació*. Barcelona: Eumo.
- Ferrando, A. (ed.) (1990). *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- González, J. (1999). *El discurso televisivo: espectáculo de la posmodernidad*. Madrid: Cátedra.
- IEC (1999a). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana I. Fonètica*. Barcelona.
- IEC (1999b). *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana II. Morfologia*. Barcelona.
- Lacreu, J. (1990). "Per un model lingüístic econòmic", en Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- Lacreu, J. (2002). "Els models de llengua del valencià", en E. Casanova, J. Martí i A. Saragossà (eds.) *Estudis del valencià d'ara*. València: Denes.
- Mari, I. (1990). "Condicions prèvies per a la difusió d'un model lingüístic als mitjans de comunicació", en Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.

- Marí, I. (1992). "Varietats i registres en la llengua dels mitjans de comunicació", en *Un horitzó per a la llengua*. Barcelona: Empúries.
- Mas, J. À. (2005). "La ideologització de les variants lingüístiques en la configuració dels models de llengua valencians", en M. Labarta (ed.) *Approaches to Critical Discourse Analysis*. València: Universitat de València [publicació en CD].
- Mas, J. À. (2006). "La llengua de l'audiència en televisió: implicacions ideològiques des del col·loquial a l'estàndard", en J. L. Blas, M. Casanova, M. Velando (eds.) *Discurso y sociedad: contribuciones al estudio de la lengua en contexto social* : 287-298.
- Mollà, T. (1990). *La llengua dels mitjans de comunicació*. Alzira: Bromera.
- Mollà, T. (1993). "El paper dels mitjans de comunicació en la conformació de l'estàndard", en *I Jornades de sociolingüística: la llengua estàndard*. Alcoi: Ajuntament d'Alcoi.
- Montoya, B. (2006). *Normalització i estandardització*. Alzira: Bromera-Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- Navarro, B. i X. Rull (2000). "Llengua, dialecte, endodiglòssia: la llengua que tots volem" dins I. Creus i altres (ed.) *Llengua i mitjans de comunicació*. Lleida: Pagès.
- Paloma, D. (1999). "De la llengua catalana a les sèries de televisió", *Anàlisi* 23: 73-92.
- Polanco, L. (1990). "Reflexions sobre el model lingüístic dels mitjans de comunicació valencians", en A. Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- Salvador, V. (1990). "Els registres orals", en A. Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*. València: Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- Segura, C. (2002). "Diversitat dialectal i estandardització en el valencià meridional: èxit o fracàs dels models lingüístics a l'escola", en E. Casanova, J. Martí i A. Saragossà (eds.) *Estudis del valencià d'ara*. València: Denes: 581-594.
- Vallverdú, F. (2000). *El català estàndard i els mitjans audiovisuals*. Barcelona: Edicions 62.